

ОБГРУНТУВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ДО ЗАВДАНЬ АПРОБАЦІЙНОГО ТЗПНК

ЗАВДАННЯ СЕКЦІЇ «КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ»

Завдання 1–6 до окремого тексту

Завдання 1. Це завдання вимагає від учасника тестування розуміння головної думки тексту, яку автор прагне донести до читача. У тексті висловлено кілька думок, підпорядкованих головній. Тому необхідно не просто вибрати твердження, із яким автор міг би погодитися: правильна відповідь є такою, яка найбільш точно відповідає тексту як змістовній цілісності.

Правильна відповідь – **В**. Сформульована в цьому твердженні позиція є головною із-поміж тих, які подані в інших відповідях. Головне питання, яке автор виніс на обговорення, – це питання про захист загальнолюдських цінностей, якими є природні права й свободи людини, що потребують захисту перед загрозою біотехнологічної революції, що є неминучою в нашому технологічному світі. На думку автора, перед цією загрозою людська спільнота має скористатися свободою захищати найдорожчі для неї цінності, адже саме в цьому й полягає істинна свобода.

Відповідь **А** формулює одну з мікротем тексту – про небезпечні наслідки біотехнологічної революції. Відповіді **Б**, **Г** і **Д** також є неправильними. У кожній із них викладено аргументи, які автор наводить для обґрунтування головної думки тексту. Так, у відповіді **Б** йдеться про руйнацію природної рівності людей, на якій базується рівність громадянських прав і свобод, у разі переходу до постлюдської історії. У відповіді **Г** – про те, що людство має бути свідомим негативних наслідків утручання в природу людського. У відповіді **Д** – про те, що постлюдський світ може виявитися більш ієрархічним і конкурентним, ніж наш сьогоденний, ще й із безліччю соціальних конфліктів.

Завдання 2. Завдання вимагає від учасника тестування з'ясування того, що автор тексту вважає справжньою причиною довгих суперечок навколо питання про відмінності між людьми, і відмежування її від різного роду супровідної інформації.

Правильна відповідь – **А**. Як випливає з тексту, проблема з природними правами людей, а отже, і рівності людей полягала в складності розрізнення ознак умовних, зовнішніх, й ознак присутніх, які стосуються людської природи. Цю проблему врешті вдалося вирішити за допомогою науки.

У відповіді **Б** сформульовано не причину, а наслідок розв'язання спірного питання про відмінності між людьми: завдяки цьому було з'ясовано сутність умовних і природних відмінностей, що поступово розширило коло людей із рівними правами.

У відповіді **В** наголошено на одному з аспектів обговорюваного питання, а саме на суперечливості відмінностей між чоловіком і жінкою, які є природними, хоча це й особини одного виду.

Відповідь **Г** акцентує увагу на причині виникнення потреби в розв'язанні спірного питання про відмінності між людьми, тоді як у завданні йдеться про причину довгих суперечок навколо цієї проблеми.

Відповідь **Д** стосується надзвичайної актуальності питання про природні права для Америки тих часів, суспільний устрій якої спирався на природні права.

Завдання 3. Завдання перевіряє вміння оцінювати авторські засоби увиразнення змістово важливих позицій тексту, зокрема вживання вислову *фальшиве знамено свободи*.

Правильна відповідь – **Б**. Автор уживає цей вислів як стосовно свободи нічим не обмеженого розмноження, так і стосовно свободи безперешкодного наукового дослідження, що, як доведено в тексті, не має нічого спільного зі справжньою свободою, а

лише нищить природні права й свободи людини, ставлячи під сумнів і загрозу загальнолюдські цінності.

Відповіді **А, Б, Г і Д** не можна вважати правильними, оскільки вони не пояснюють, а обґрунтовують справедливість тлумачення згаданої свободи як фальшивої. Так, у відповіді **А** увагу звернуто на недалекоглядність прихильників біотехнологічного майбутнього людства, яких не зупиняє можливість утрати будь-якого уявлення про «загальнолюдське». Відповідь **В** апелює до сумнівності ідеї про можливість виправлення помилок сліпого природного відбору. Відповідь **Г** заперечує розуміння свободи як досягнення цілей, ширших, ніж ті, які ставить перед людством природа, а отже, і свідоме втручання в природу людини. Нарешті відповідь **Д** пов'язує таку свободу з прагненням покращити біологічне ество людини, нехтуючи її духовними цінностями.

Завдання 4. Завдання вимагає від тестувальника вибрати із запропонованих у відповідях фактів той, який є підґрунтям для сформульованого в завданні припущення.

Правильна відповідь – **Г**, адже в ній стверджується: з упевненістю можна ідентифікувати певну особину з людиною лише за видоспецифічною гамою людських емоційних реакцій, а саме про втрату людиною саме таких реакцій (надії, страху тощо) ідеться у формулюванні завдання.

Жоден із фактів, викладених у відповідях **А, Б, В, Д**, не апелює до деформації емоційної сфери людини як показника втручання біотехнологій у людську природу. Отже, усі ці відповіді неправильні.

Завдання 5. Завдання вимагає оцінювання кожної відповіді-пропозиції з позицій висловлених автором тексту застережень щодо наслідків для людства сучасних біотехнологій.

Правильна відповідь – **Б**. У міркуваннях про біотехнологічну революцію людства Френсис Фукуяма прямо висловлюється за свободу досягати цілей, поставлених перед людством природою, обмежуючи дослідження й винахідництво діапазоном вибору цілей, сумісного з природою, який є величезним. Тому автор тексту НЕ дав би згоди на те, щоб дозволити змішувати людські гени з генами особин інших видів із метою підвищення якості життя, адже це шлях трансформації ознак людини як виду, тобто втручання в природу людського.

Із пропозиціями, викладеними у відповідях **А, В, Г, Д**, Френсис Фукуяма погодився б, тому що всі вони обмежують досягнення цілей, не сумісних із природою людського.

Завдання 6. Завдання перевіряє вміння учасника тестування на підставі зіставлення різних позицій знаходити в них спільне щодо заданого аспекту порівняння.

Правильна відповідь – **Г**. Позиція стосовно етичних аспектів сучасних біотехнологічних досліджень висловлена Френсисом Фукуямою в тексті: «Ми не зобов'язані вважати себе рабами неминучого технологічного прогресу, якщо він не слугує людяним цілям». Їй співзвучна й думка А. П. Галкіна, викладена у відповіді Г: «...Будь-які генетичні пошуки повинні бути моральними».

Інші висловлення А.П. Галкіна – відповіді **А, Б, В, Д** – не мають прямих відповідників у тексті Френсиса Фукуяма.

Завдання 7–12 до пари тематично пов'язаних текстів

Завдання 7. Завданнями на зразок запропонованого оцінюється спроможність учасника тестування виносити ціннісно-узагальнювальні судження про зміст, форму, прагматику текстів на основі їх критичного прочитання.

Серед запропонованих пар протиставленнями, що відповідають дійсності, тобто можуть бути з високою часткою достовірності визнані такими, що окреслюють певні

значущі характеристики / параметри текстів, є ті, що вказані у варіантах відповіді А, Б, В та Г. Так, текст А дійсно пропонує погляд на генезу становлення уявлень про мотивацію, а текст Б зосереджений більшою мірою на статичному аспекті – описує сучасні підходи до мотивації працівників (варіант А); у тексті А автор лише певною мірою виявляє своє ставлення до повідомлюваних фактів (особливо це видно в першій частині тексту, де розповідається про нужденні умови життя англійських фермерів), тоді як текст Б є виразно емоційним, адже автор експліцитно вказує на свої досить негативні почуття від спілкування із деякими керівниками й будує своє висловлення (варіант Б); за низкою суттєвих ознак (логічність викладу, з'ясування причиново-наслідкових зв'язків, використання термінології, увага до хронології) текст А дійсно є зразком наукового (навчально-наукового) стилю / дискурсу, а текст Б (виразна емоційність, апеляція до авторитетів, специфічно оцінно-критична й дидактична модальність) – до риторичного; автора тексту А дійсно цікавить передусім економічний бік питання мотивації в історичній ретроспективі, тоді як автор тексту Б зосереджує свою увагу на психології праці як важливому аспекту при пошуку мотиваційних важелів для підвищення ефективності праці в сучасних умовах.

Отже, правильною відповіддю є **варіант Д**. У цьому варіанті відповіді запропоноване протиставлення, яке є не виправданим, зокрема в стосунку до тексту Б: текст Б хоч і характеризується підвищеною емотивністю викладу, проте в основній своїй частині (цитата з Б. Акуніна) репрезентує значний блок інформації стосовно обговорюваної й тексті А проблеми, зокрема стосовно мотивації, заснований на врахуванні психічних особливостей працівників. Таким чином, текст Б цілком може бути кваліфікований як інформативний (тобто як і текст А), а його емотивна складова – лише як супровідна характеристика.

Завдання 8. Завдання має на меті виявити здатність тестованого виявляти спільність у поглядах різних авторів на проблему, що обговорюється. Таке вміння є особливо важливим для правника, адже при роботі з документами, нормативно-правовими актами вкрай важливим є простеження ідейної спільності, єдності «духу закону» тощо.

Як у тексті А, так і в тесті Б авторів зокрема цікавить проблема дієвої мотивації працівників із боку керівників (роботодавців). В обох текстах вказується, що на певному етапі існування трудових відносин для працівників стає неактуальною суто матеріальна (економічна) мотивація (у тексті А про це говорить фрагмент *...невдовзі керівники почали помічати, що простий «пряник» уже не завжди здатний змусити людину працювати старанніше...*, а в тексті Б – *...Я цих людей вже так мотивую! І батогом, і пряником, замотивував зовсім! А вони, такі-сякі, як не працювали, так і не працюють!...*), унаслідок цього виникає потреба шукати способи заохочення працівників до ефективної роботи, що засновані на складнішому розумінні сутності працівника та його місця в трудовому процесі. У тексті А ця думка наприкінці тільки окреслюється в загальних рисах (*...невдовзі керівники почали помічати, що простий «пряник» уже не завжди здатний змусити людину працювати старанніше. Цей факт змусив фахівців у галузі управління шукати нові розв'язання проблеми мотивації...*), а в тексті Б, який характеризує специфіку якісного менеджменту у сфері праці на пізнішому етапі економічного розвитку суспільства, у цитаті з Б. Акуніна показано, що новим і дійсно ефективним методом «розв'язання проблеми мотивації» може бути створення особистісно-центрованого трудового середовища, у якому працівник відчуває, що його сприймають як унікальну особистість – поважають, цінують (*Головний талант будь-якого керівника полягає в тому, щоб визначити сильні й слабкі сторони кожного з підлеглих для того, щоб використовувати перші й залишити недоторканими другі... Найвища майстерність керівника — досконало розібратися в людині, зрозуміти, що вона любить ... Коли людина займається улюбленою справою, вона задоволена й щаслива, а якщо всі працівники радісні й привітні, від цього виникає зовсім особлива обстановка, або, як тепер кажуть,*

атмосфера. Потрібно неодмінно заохочувати й винагороджувати підлеглих, але в міру — не просто за сумлінне виконання обов'язків, а за особливу старанність). Звідси випливає, що правильною відповіддю є **варіант В** – «потреба в повазі й визнанні». Інші варіанти відповідей є неправильними. Варіант А й Б вказують на первинні потреби людини, задоволення яких, як свідчить текст А, було дієвим лише на ранніх стадіях становлення сучасних трудових відносин, а отже, передувало часу, коли навіть «батіг і пряник» уже виявилися частково недієвими. Варіанти Г і Д називають такі потреби, інформації про задоволення яких в межах виконання особами трудових функцій як способу мотивації до ефективнішої праці в обох текстах немає взагалі.

Завдання 9. Завдання подібного типу передбачають виявлення учасником тестування здатності виявляти в тематично пов'язаних текстах мікротеми, що порушуються в обох текстах або ж актуалізуються лише в одному з них. Це вміння дуже важливе для юриста, який, працюючи з різними джерелами інформації, повинен легко виявляти спільне й відмінне в цих джерелах на рівні тем, мікротем, тематичних блоків, ідей, поглядів тощо.

Навіть поверховий аналіз обох текстів показує, що варіанти відповідей Б, В й Г окреслюють проблеми, що в той чи той спосіб актуалізовані в обох текстах. Натомість варіант Д («незадовільного рівня життя працівників») вербалізує проблему, що актуальна лише для тексту А (абзаци 3 й 4), а варіант А («відповідальності за результати роботи») – проблему, що виразно артикульована лише в тексті Б (останній абзац).

Таким чином, правильною відповіддю є **варіант А**.

Завдання 10. Метою подібних завдань є визначення спроможності тестованих узагальнювати основні ідеї, позиції, думки, важливі для різних тематично споріднених текстів, і на ґрунті їх зіставлення прогнозувати рівень привабливості чи непривабливості для автора того чи того тексту якоїсь дотичної до обговорюваної ним теми ідеї. При цьому гіпотеза щодо потенційної привабливості / непривабливості певної ідеї для автора може бути визнана вірогідною лише як результат виявлення в тексті відповідного автора комплексу позицій, що підтверджують або спростовують зроблене припущення.

Серед запропонованих у варіантах відповідей до завдання тверджень лише варіант Д пропонує позицію, із якою б, найбільш вірогідно, не погодилися автори обох текстів. Такий висновок випливає з того факту, що в тексті А автор показує, що ані метод «батога» сам по собі, ані його поліпшений варіант (метод «батога й пряника») не є дієвим в умовах технологізації виробництва, підвищення соціальних стандартів життя, а в тексті Б автор критично оцінює ефективність використання методу «батога й пряника» керівниками, натомість намагається провести думку (цитуючи Б. Акуніна) стосовно того, що покарання (варіант «батога») може використовуватися лише за умови його обґрунтованості й гуманності (*...При цьому варто дохідливо пояснювати, за що призначено покарання, і, звісно, воно в жодному разі не повинне бути принизливим...*).

Таким чином, гіпотеза про те, що автори обох текстів не підтримали б саме твердження **варіанта Д**, знаходить підтвердження в результаті аналізу міркувань авторів.

Завдання 11. Тестові завдання такого зразка мають на меті виявити здатність учасників тестування пов'язувати тексти однієї тематики в магіатекстовій площині й визначати взаємозв'язки певних фрагментів інформації в категоріях логічних відношень (причина – наслідок, підстава – результат, гіпотеза – доведення тощо).

Серед запропонованих варіантів відповіді найбільшою привабливістю відзначаються В і Г. Разом із тим фрагмент тексту Б, наведений у варіанті відповіді Г, не можна вважати таким, що показує перспективу розв'язання в майбутньому, у ХХ столітті (текст Б) проблеми недієвості «пряника» – проблеми, що була помічена ще наприкінці ХІХ століття (за текстом А). Цей висновок стає очевидним, якщо врахувати, що фрагмент

варіанта Г фактично є просто ілюстрацією того, що у ХХ столітті (як і у ХІХ) актуальним залишається принцип «пряника» (для цього достатньо порівняти такі фрагменти текстів: А – ...*Тож вони спробували мотивацію за типом «батого й пряника» зробити більш дієвою, об'єктивно визначивши зміст поняття «достатнього денного виробітку» й запропонували оплачувати працю тих, хто виготовляє більше продукції, пропорційно до їхнього внеску в справу...*; Б – ...*Потрібно неодмінно заохочувати й винагороджувати підлеглих, але в міру — не просто за сумлінне виконання обов'язків, а за особливу старанність...*).

Таким чином, правильною відповіддю є **варіант В**, де показується, що врахування особистісної специфіки працівника і є тим способом, який у ХХ столітті допомагає керівникам (роботодавцям) знайти підхід до своїх підлеглих і перетворити їх на тих, хто може бути щиро зацікавлений своєю роботою, внаслідок того що отримує від неї не лише матеріалу вигоду («пряник»), а й моральну насолоду, задоволення, відчуття щастя. Коли матеріальний «пряник» втрачає свою магічну силу, треба, щоб працівник знаходив у собі внутрішню потребу займатися певним видом діяльності, така мотивація й буде запорукою ефективної роботи – це висновки ХХ століття стосовно проблеми, що постала наприкінці ХІХ століття.

Завдання 12. Завдання такого роду орієнтовані на оцінювання сформованості вміння правників узагальнювати зміст текстів до рівня категорії теми й простежувати взаємозв'язок центральних тем текстів як таких, що розвивають спільну глобальну тему в межах дискурсивних практик суспільства.

У випадку із запропонованими текстами глобальною темою, що з різних аспектів обговорюється авторами, є тема трудової мотивації. При цьому текст А як текст навчально-наукового дискурсу стосовно цієї теми розглядає історію становлення уявлень про категорію мотивації, а текст Б в межах риторично-практичного дискурсу висвітлює сучасні підходи до трудової мотивації. Таким чином, правильну відповідь подано у **варіанті Б**.

Варіант відповіді А є неправильним, оскільки ані текст А, ані текст Б не пропонує глибоких, вичерпних характеристик сутнісних ознак різних видів мотивації на певних історичних етапах розвитку суспільства. Варіант В не можна вважати задовільним, адже оцінна категорія «правильно / неправильно» в стосунку до історичних аспектів становлення уявлень про певну категорію є неприйнятною, тим більше, що сам автор тексту А не ставить за мету надання таких категоричних оцінок фактам історії. Відповідь Г є хибною, оскільки автори обох текстів показують, що метод «батого та пряника» за певних обставин є цілком дієвим у сфері трудової мотивації. Так само не відповідним стосовно поданої умови завдання є міркування варіанта Д, оскільки друга його частина (*текст Б ілюструє потенціал методів покарання*) є лише частковим судженням стосовно теми цього тексту.

ЗАВДАННЯ СЕКЦІЇ «АНАЛІТИЧНЕ МИСЛЕННЯ»

Завдання 13–15 до ситуації 1

Для виконання цих тестових завдань треба спочатку формалізувати умову. Для цього доцільно скоротити імена студентів до однієї літери. Так, імена Анастасія, Борис, Василь, Григорій, Дмитро й Зінаїда можна записати так: А, Б, В, Г, Д і З.

Згідно з першою умовою Анастасія не може скласти екзамен першою, тобто можна записати, що перед Анастасією має бути інший студент.

... А

Згідно з другою умовою завдання Василь має скласти екзамен або безпосередньо перед, або одразу після Бориса, тобто має сформуватися пара:

В Б або Б В

Григорій не може скласти екзамен до Василя (згідно з третьою умовою) тобто Григорій має бути після Василя.

В ... Г або В Г

Згідно з четвертою умовою Зінаїда має скласти екзамен останньою. Таке формулювання спрощує подальші міркування, оскільки фактично однозначно детермінує останнє місце й залишає п'ять місць для інших студентів.

... .. З

Дмитро має скласти екзамен після Анастасії, що можна записати так:

А ... Д.

Тепер можна об'єднати декілька умов, щоб визначити всі можливі варіанти розташування студентів.

Спочатку виконаємо четверту умову й розташуємо Зінаїду на останньому місці.

Об'єднаємо другу й третю умови, які дозволять визначити варіанти розташування Василя, Бориса й Григорія.

В Б ... Г або В Б Г

Б В...Г або Б В Г

Згідно з першою та п'ятою умовою маємо:

...А ...Д або ...А Д

Згідно з вищесказаним, можемо побудувати ланцюжки:

Б В / В Б.....Г....З

А ... ДЗ

Оскільки Анастасія не може скласти екзамен першою, то можемо зробити висновок, що першим можуть скласти тестування Борис або Василь, тоді місце Анастасії може бути третім або четвертим, але не може бути п'ятим, оскільки Дмитро має бути після Анастасії, але до Зінаїди, тоді Дмитро може бути четвертим або п'ятим, а Григорій може стояти на третій, четвертій або п'ятій позиції. З огляду на це можемо отримати шість варіантів перелічених нижче:

Б	В	Г	А	Д	З
Б	В	А	Д	Г	З
Б	В	А	Г	Д	З
В	Б	Г	А	Д	З
В	Б	А	Д	Г	З
В	Б	А	Г	Д	З

Завдання 13. Аналізуючи подані варіанти, можна розв'язати завдання 13, тобто визначити, яким за порядком може скласти екзамен Василь. Згідно з міркуваннями поданими вище, а також аналізуючи результати визначення варіантів упорядкування студентів, можемо стверджувати, що Василь може бути першим або другим. Тобто **варіант відповіді А** є правильним.

Завдання 14. Правильний варіант відповіді на завдання – **В**. Оскільки, як показано вище, можливими є шість варіантів упорядкування студентів.

Завдання 15. Для розв'язання цього завдання треба проаналізувати всі варіанти відповіді, порівнявши їх із запропонованими варіантами визначення порядку студентів.

Варіант відповіді А – хибний, оскільки Василь, згідно з результатом міркувань, має складати екзамен першим або другим. Варіанти Б і В є хибними, оскільки немає варіантів розташувань студентів, які відповідають вихідним умовам і допускають такі варіанти відповіді.

Розглянемо варіант відповіді Г. Відповідно до аналізу умов завдання, можна зробити висновок про те, що Василь має бути першим або другим, а Дмитро четвертим або п'ятим. Очевидно, що це не суперечить умові про те, що «Дмитро має складати екзамен після Василя». Отже, варіант **відповіді Г** є правильним.

Варіант Д є хибним, оскільки, як зазначалося раніше, Василь може бути першим або другим, а Григорій третім, четвертим або п'ятим, тобто Григорій не може випередити Василя.

Завдання 16–18 до ситуації 2

Для розв'язання цих завдань треба коротко записати всі умови. Для цього можна спочатку записати назви всіх продуктів скорочено лише однією літерою, наприклад, Г, М, П, Р, В, О, С і Ч.

Згідно з першою умовою, туристи можуть узяти лише 4 види продуктів, тобто в нас може бути лише чотири місця для продуктів.

Гречка й овочі повинні бути лише в парі, тобто
Г О.

Згідно з умовою 3 вівсянка й молоко мають бути разом, тобто
В М.

Виходячи з того, що туристи повинні обов'язково взяти чай (умова 4), можемо зазначити, що четвертий продукт визначений і що для інших продуктів залишається лише три місця. При цьому треба враховувати те, що пресерви й риба не можуть бути в одному пакуванні.

Визначимо можливості пакування продуктів. Очевидно, що в одному комплекті мають бути гречка й овочі, а в іншому – вівсянка й молоко, оскільки ці продукти ідуть лише в парах. Тоді четвертим продуктом може бути сухофрукти, риба або пресерви.

Ч	Г	О	Р
Ч	Г	О	С
Ч	Г	О	П
Ч	В	М	Р
Ч	В	М	С
Ч	В	М	П

У результаті аналізу умов було отримано 6 варіантів компонування продуктів.

Завдання 16. Для виконання цього завдання треба перевірити, чи є твердження, яке виконується за всіх перелічених варіантів.

Так, серед запропонованих варіантів відповіді правильним є **В**, оскільки в кожному з визначених наборів є або гречка, або вівсянка. Усі інші варіанти є хибними, оскільки до кожного з них можна представити антиприклад.

Наприклад, варіант, наведений нижче, підтверджує, що сухофрукти можна брати без молока.

Ч В М С

А варіант на зразок поданого нижче є контрприкладом варіантів відповіді Д (згідно з ним молоко й риба можуть бути в одному наборі, а також варіанту відповіді Б, оскільки риба в наборі є, а овочів немає.

Ч В М Р

Набір, що вказаний нижче, спростовує варіант відповіді Г, оскільки згідно з ним у наборі є пресерви, але відсутня гречка.

Ч В М П

Завдання 17. У завданні визначається, який із наборів продуктів неможливий. Проаналізувавши всі умови, можна стверджувати, що неможливим є набір, що вказаний у варіанті **відповіді Б**, оскільки в умові завдання чітко сказано, що риба з пресервами в одному наборі бути не може.

Усі інші набори можливі та перелічені у варіантах, поданих вище.

Це завдання також можна розв'язати проаналізувавши показані комбінації продуктів.

Окрім цього, можна перевірити кожну з комбінацій на відповідність умовам. Серед поданих наборів неможливим є набір продуктів Б, оскільки згідно з умовою 5 не можна брати пресерви разом із рибою.

Завдання 18. Фактично це завдання було розв'язане раніше, коли було перераховано всі можливі варіанти формування пакунків продуктів. Так, правильним варіантом відповіді є **Б**. Згідно з попередніми міркуваннями існує 6 варіантів наборів продуктів.

	Ч	Г	О	Р
Варіант Г	Ч	Г	О	С
Варіант А	Ч	Г	О	П
Варіант В	Ч	В	М	Р
Варіант Д	Ч	В	М	С
	Ч	В	М	П

Завдання 19–21 до ситуації 3

Завдання 19. Нехай свідок 6 каже правду. Тоді, поєднуючи висновки слідчого 3, 2 і 4, маємо: $6 \rightarrow 5 \rightarrow \bar{4} \rightarrow \bar{3}$. Отже, якщо свідок 6 каже правду, то свідок 5 каже правду, а свідки 4 і 3 кажуть неправду. Таким чином, варіант **Г** — правильний, а варіанти **В** і **Д** — неправильні.

Свідок 1 може казати як правду, так і неправду, тобто варіант **А** — неправильний.

Свідок 2 також може казати як правду, так і неправду, тобто варіант **Б** — неправильний.

Завдання 20. Нехай свідок 4 каже неправду. Тоді свідок 3 каже неправду (висновок слідчого 4). Отже, правильний варіант — **В**.

Свідки 5 і 6 можуть казати як правду, так і неправду, тобто варіанти **Г** і **Д** — неправильні.

Свідок 1 може казати правду, якщо свідок 2 каже неправду. Отже, варіант **А** — неправильний.

Аналогічно свідок 2 може казати правду, якщо свідок 1 каже неправду. Таким чином, варіант **Б** — неправильний.

Завдання 21. Нехай свідок 6 каже правду. Тоді, поєднуючи висновки слідчого 3 і 2, маємо: $6 \rightarrow 5 \rightarrow \bar{4}$. Отже, свідок 4 каже неправду. Таким чином, варіант **А** – правильний.

Якщо свідок 5 каже правду, то поєднуючи висновки слідчого 2 і 4, маємо: $5 \rightarrow \bar{4} \rightarrow \bar{3}$. Звідси, свідок 3 каже неправду. Отже, варіант **Б** — неправильний.

Нехай тепер свідок 4 каже неправду. Тоді свідок 3 каже неправду (висновок слідчого 4). Це можливо і в тому випадку, коли свідок 1 каже правду, а свідок 2 каже неправду. Таким чином, варіант **В** — неправильний.

Варіант **Г** — неправильний, оскільки свідок 3 може казати неправду у випадку, коли свідок 1 каже правду, а свідок 2 каже неправду.

Якщо свідок 2 каже неправду, то свідок 6 може казати як правду, так і неправду. Отже, варіант **Д** — неправильний.

ЗАВДАННЯ СЕКЦІЇ «ЛОГІЧНЕ МИСЛЕННЯ»

Завдання 22. У тезі описане явище набуття елементами системи подібних рис під впливом двох факторів:

- 1) формування системи з подібних між собою об'єктів;
- 2) посилення схожості об'єктів системи в процесі взаємодії й пристосування один до одного.

Варіант відповіді **А** неправильний, тому що в ньому відсутній фактор 2.

Варіант відповіді **Б** неправильний, тому що в ньому обговорюється тільки вплив планети на свій супутник і нічого не говориться про зворотний вплив супутника на планету, тобто відсутній фактор 2.

Варіант відповіді **В** неправильний, тому що в ньому відсутні як фактор 1 (дресирувальник набирає тварин до своєї групи випадковим чином), так і фактор 2 (у тексті нічого не повідомляється про зміни дресирувальника в процесі підготовки номерів).

Варіант відповіді **Г** неправильний, тому що в ньому обговорюється не взаємний вплив різних теорій, а тільки те, що їх застосування дозволяє зробити відкриття, тобто відсутні як фактор 1, так і фактор 2.

Варіант відповіді **Д** є неправильним, оскільки в ньому відсутній фактор 1: тут не аналізується ступінь початкової схожості країн-сусідів.

У варіанті відповіді **Г** репрезентований як фактор 1, так і фактор 2 у процесі набуття спорідненими сусідніми народами багатьох спільних рис у результаті суттєвих взаємних впливів.

Отже, правильна відповідь – **варіант Г**.

Завдання 23. У тезі описане явище впливу найкращих дитячих книжок на особистість, яке має два фактори:

- 1) моделювання дійсності юним читачем на основі книжок (...*типові обставини й характери, подоби яких людина може знайти в реальному житті...*);
- 2) динамічний розвиток моделей, що інспіровані читанням дитячих книжок, упродовж усього життя читача (...*сприйняття <типових обставин і характерів> динамічно змінюється разом із розвитком особистості...*).

Тому найбільш логічним буде той варіант завершення твердження *Дорослим варто читати й обговорювати дитячі книжки разом із дітьми й онуками, оскільки це...*, який стосується обох зазначених факторів.

Правильна відповідь – варіант **Г**, оскільки вона охоплює як фактор 1 (формування моделей дійсності дітьми й онуками), так і фактор 2 (переосмислення своїх моделей у дорослому віці (батьки, бабусі й дідусі) у процесі спільного читання книжок і їх

обговорення для формування спільних цінностей) і, як показано нижче, більш логічно завершує твердження, порівняно з іншими варіантами відповідей.

Варіант відповіді А неправильний, оскільки він стосується тільки фактора 1 й нічого не говорить про фактор 2, таким чином, менш логічно завершує твердження, запропоноване в умові, ніж варіант відповіді Г.

Варіант відповіді Б неправильний, оскільки він менш логічно обґрунтований, ніж варіант відповіді Г: варіант відповіді Б актуалізує проблему критичного мислення, про яке в тезі нічого не говориться. З цього випливає, що варіант твердження *Дорослим варто читати й обговорювати дитячі книжки разом із дітьми й онуками, оскільки це сприяє розвитку критичного мислення через аналіз сюжетних ліній і поведінки героїв* взагалі не можна вважати обґрунтованим на основі тези.

Варіант відповіді В неправильний. Він менш логічно завершує твердження умови, ніж варіант відповіді Г, адже в тексті не обговорюється питання спостережень дорослих за дитячою рефлексією за сюжетами книги. Тобто завершення твердження, запропонований у варіанті В не витікає логічно з тези завдання.

Варіант відповіді Д неправильний, оскільки він менш логічно завершує твердження, наданого в умові, ніж варіант відповіді Г. У тексті не обговорюється питання *передачі дітям й онукам власного досвіду сприйняття типових життєвих ситуацій*, таким чином завершення твердження, запропоноване варіантом Г, не витікає логічно з тези завдання.

Таким чином, правильна відповідь – **варіант Г**.

Завдання 24. Правильна відповідь – **варіант Д**, оскільки в усіх інших варіантах відповіді в явній або неявній формі висловлюється думка про необхідність постійного самовдосконалення особистості для успішності життя й кар'єри, що близьке до міркувань В.М. Бехтерева про те, що життя за стереотипами призводить до розумової деградації.

Завдання 24. Правильна відповідь – **варіант Д**. Відповідно до міркувань автора, ситуація з критикою масового поширення автомобілів аналогічна ситуації з критикою використання комп'ютерів на уроках математики. Таким чином, наслідком поширення комп'ютерів буде не на занепад інтелектуальної діяльності людини, а зміна характеру цієї діяльності, як це відбулося в ситуації з масовим поширенням автомобілів. Це і є аргументом за аналогією, що спростовує чинність сучасної критики комп'ютеризації навчання.

Варіант відповіді А неправильний, оскільки в тезі завдання не стверджується, що розв'язування математичних задач за допомогою ручки й паперу сприяє інтелектуальному розвитку учнів.

Варіант відповіді Б неправильний, оскільки в тезі не висувається загальна гіпотеза про те, що технічний прогрес не стимулює інтелектуальний розвиток людини.

Варіант відповіді В неправильний, оскільки в наведеному уривку не обговорюється питання частотності змін у бутті людства, які не призвели до фізичної деградації людини.

Варіант відповіді Г неправильний, оскільки в наведеному уривку не спростовується необґрунтованість побоювань щодо гальмування інтелектуального розвитку учнів через використання комп'ютерів на уроках математики, у ньому (уривку) тільки стверджується, що, імовірно, відбудеться зміна характеру інтелектуальної діяльності людини, а не її занепад.

Завдання 26. Правильна відповідь – **варіант А**, оскільки в тезі йдеться про те, що супротивники участі України в міжнародному дослідженні PISA стверджують, що такі дослідження *підміняють високу ідею пошуку істини в пізнанні банальним прагненням отримати високу позицію в рейтингу за результатами тестування*, натомість прихильники участі України в дослідженні PISA, заперечуючи міркування супротивників, стверджують, що *висококваліфіковані фахівці для дослідження PISA готують такі*

завдання, які спонукають учасників проводити самостійно мікродослідження й робити власні маленькі відкриття, тобто спонукають самостійно шукати істину.

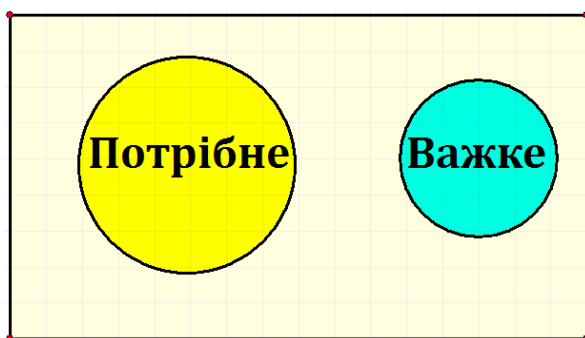
Варіант відповіді Б є неправильним, оскільки завдання відкритого типу, що передбачають розгорнуту аргументацію, можуть бути репродуктивними, шаблонними завданнями і це дійсно буде орієнтувати учнів і вчителів на «натаскування» для виконання таких задач.

Варіант відповіді В є неправильним, тому що вплив на систему освіти не вичерпується тільки тими школярами, які беруть участь у проєкті, і спонукає всіх освітян аналізувати *ступінь підготовленості школярів 15-річного віку з математики, природничих наук і мови*, тим самим може суттєво впливати на систему освіти.

Варіант відповіді Г є неправильним тому що він не стосується аргументу супротивників участі України в міжнародному дослідженні PISA (*«такі дослідження неправильно орієнтують учнів і вчителів у навчанні, підміняючи високу ідею пошуку істини в пізнанні банальним прагненням отримати високу позицію в рейтингу за результатами тестування»*).

Варіант відповіді Д є неправильним із тих самих міркувань, що й Г.

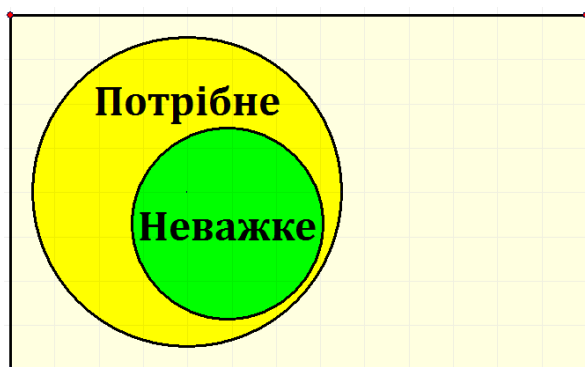
Завдання 27. Пояснення до цього завдання найпростіше надати за допомогою діаграми Ейлера – Вена, на якій множини *Потрібне* й *Важке* позначені колами різних кольорів.

За твердженням Епікура, множини *Потрібне* й *Важке* не перетинаються.

Варіанти відповідей А – Г еквівалентні твердженню Епікура, які сформульовані в різні способи: вони мають ті самі діаграми Ейлера–Вена.

Варіанту відповіді Д відповідає інша діаграма Ейлера–Вена, зображена нижче.

Таким чином, твердження Д не еквівалентне твердженню Епікура. Отже, правильна відповідь – **варіант Д**.

Завдання 28. Правильна відповідь – **варіант Б**: у цьому випадку Х не може бути призначеним на посаду вченого секретаря ради, оскільки для нього не виконується необхідна умова (наявність вченого звання доцента або професора, яка є необхідною для

того, щоб бути членом наукової ради). У варіанті Б стверджується, що *тільки ті особи, які мають право бути членами ради із захисту дисертацій, можуть бути затверджені на посаді секретаря вченої ради*.

Варіант відповіді А є неправильним, оскільки він не стосується Х, який є доктором наук, але не має ані вченого звання доцента, ані вченого звання професора.

Варіанти відповіді В, Г і Д є неправильними, оскільки в тезі не сформульовані умови для призначення на посаду вченого секретаря ради.

Завдання 29. Правильна відповідь – **варіант В**. Людська істота не є ідеальною, а отже, має від народження не тільки добрі якості. Тому набуття людиною недобрих якостей не обов'язково опосередковане впливом недосконалих інституцій, що створюються людьми.

Варіанти відповідей А, Б, Г, Д є неправильними, оскільки наведені в них твердження не використовуються в тезі завдання.

Завдання 30.

Варіант відповіді А неправильний, оскільки в тексті в явній формі стверджується, що людина піддає ревізії події свого життя, що передбачає різнобічний аналіз усіх подій, а не тільки тих, які викликають ностальгію – бажання повернутися в минуле.

Варіант відповіді Б неправильний, тому що в тексті нічого не говориться про побоювання людини з приводу добігання до кінця її власного життя.

Варіант відповіді В неправильний, тому що в тексті нічого не говориться про думки людини стосовно того, що буде з нею після завершення її власного життя.

Варіант відповіді Г неправильний, тому що в тексті немає згадок про почуття людини наприкінці життя й намагання пережити минуле знову.

Варіант Д є правильним, оскільки в тезі тексту (... *витрачають багато часу на ревізію подій свого...*) говориться, по суті, про аналіз здобутків і нещасливих моментів життя, які названі у відповіді Д.

Таким чином, правильна відповідь – **варіант Д**.